

SDG 14

เป้าหมายที่ 14 : การใช้ประโยชน์จากมหาสมุทร
และทรัพยากรทางทะเล

รายงานผลการดำเนินงาน
ตามเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน
มหาวิทยาลัยขอนแก่น : 2566

*****

Khon Kaen University and Sustainable Development Goals

SDGs : 2023

เป้าหมายที่ 14 : การใช้ประโยชน์จากมหาสมุทรและทรัพยากรทางทะเล

14th Goal : Life Below Water to conserve and Utilize marine resources

sustainably

ความเป็นมา

มหาวิทยาลัยได้ส่งเสริมให้เกิดความอุดมสมบูรณ์ของแหล่งน้ำ และสร้างความยั่งยืนให้กับระบบนิเวศของสิ่งมีชีวิตที่อยู่ในแหล่งน้ำโดยเฉพาะแหล่งน้ำจืดที่อยู่ในภูมิภาคอีสาน ผ่านการจัดการเรียนการสอนในหลักสูตรประมง ทั้งในระดับปริญญาตรี ปริญญาโท และปริญญาเอก เพื่อสร้างองค์ความรู้ในด้านการประมง เช่น การเพาะเลี้ยงสัตว์แล้ว เทคโนโลยีการประมง ชีววิทยาการประมง โดยมีแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญ คือพิพิธภัณฑ์สัตว์น้ำจังหวัดหนองคาย มหาวิทยาลัยขอนแก่น ซึ่งเป็นศูนย์กลางการศึกษา การวิจัยในด้านการประมง การรวบรวมพันธุ์ปลาในกลุ่มแม่น้ำโขงและเป็นสถานแสดงพันธุ์สัตว์น้ำที่ใหญ่ที่สุดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

มหาวิทยาลัยมีการถ่ายทอดองค์ความรู้และเทคโนโลยีสู่ชุมชนและเกษตรกรที่ทำอาชีพประมง เช่น การอนุรักษ์พันธุ์สัตว์น้ำ ชุมเพาะพันธุ์ปลาเคลื่อนที่ การลดต้นทุนการซื้อลูกพันธุ์ปลา การส่งเสริมการเลี้ยงปลาในกระชังบกและกระชังน้ำ และโครงการส่งเสริมเศรษฐกิจระดับชุมชนด้วยผักปลอดสารพิษ เพื่อเป็นการส่งเสริมเกษตรกรให้มีอาชีพเสริมและสามารถพึ่งพาตนเองได้ในสภาวะเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงไป เป็นต้น

Policy and operation

The university has promoted the abundance of water resources and created sustainability for the ecosystem of living things in water resources, especially freshwater sources in the Isan region through teaching management in fisheries courses in bachelor degrees, master degrees and doctorates to build a body of knowledge in fisheries such as animal husbandry, fishing technology, fishery biology through having an important learning resource in the Nong Khai Provincial Aquarium, Khon Kaen University which is the center for educational research in fisheries. It is a collection of fish species from the Mekong River Basin and is the largest aquarium in the Northeast.

The university transfers knowledge and technology to communities and farmers who make a living in fishing, such as conservation of aquatic species, mobile fish breeding kit, reducing costs, the promotion of fish farming in land and water cages. In addition, community-level economic promotion projects with organic vegetables, in order to provide farmers with a supplementary livelihood and be able to rely on themselves in changing economic conditions, etc.

สถานที่แสดงปลาน้ำจืดและปลาน้ำเค็ม

พิพิธภัณฑ์สัตว์น้ำจังหวัดหนองคาย มหาวิทยาลัยขอนแก่น (NONGKHAI AQUARIUM)

มหาวิทยาลัยขอนแก่นได้รับความเห็นชอบตามมติ ครม. ครั้งที่ 44/2546 (นัดพิเศษ) เมื่อวันที่ 17 พฤศจิกายน 2546 เพื่อดำเนินการพิพิธภัณฑ์สัตว์น้ำจังหวัดหนองคาย มหาวิทยาลัยขอนแก่น (NONGKHAI AQUARIUM) โดยมีสัตว์น้ำที่จัดแสดง เช่น พันธุ์ปลาต่างๆ ทั้งปลาน้ำจืดและปลาน้ำเค็ม และเป็นศูนย์กลางการศึกษา การวิจัยด้านการประมง การรวบรวมพันธุ์ปลาในลุ่มน้ำโขง ตลอดจนการจัดแสดงพันธุ์สัตว์น้ำในมิติของการบูรณาการ และตอบสนองในการเป็นเมืองท่องเที่ยว โดยเปิดให้เข้าชมตั้งแต่ปี 2552 จนถึงปัจจุบัน นอกจากนี้เป็นสถานที่รวบรวมปลาน้ำจืดและปลาน้ำเค็มแล้วยังมีกิจกรรมการแสดงโชว์ให้อาหารปลา ในส่วนของปลาทะเลที่จัดแสดงไว้มีความหลากหลาย เช่น ปลาหมอตทะเล ปลาซ่อนอเมซอนที่มีขนาดใหญ่ เป็นต้น

กิจกรรม “วันสิ่งแวดล้อมโลก และ วันมหาสมุทรโลก”

ศูนย์พิพิธภัณฑ์และแหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิต ณ พิพิธภัณฑ์วิทยาศาสตร์ ได้จัดกิจกรรมเนื่องในโอกาสเฉลิมพระชนมพรรษา สมเด็จพระนางเจ้าสุทิดา พัชรสุธาพิมลลักษณ ในชื่อกิจกรรม “วันสิ่งแวดล้อมโลก และ วันมหาสมุทรโลก” โดยภายในกิจกรรมประกอบไปด้วยฐานกิจกรรมจำนวน 6 ฐาน ได้แก่ ศิลปะทรายได้ สวนถาดในขวดแก้ว Kinetic Sand, Animal Origami Happy Garden และ กิจกรรมวาดภาพวิทยาศาสตร์ รวมทั้งมีนิทรรศการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ที่เป็นความรู้เกี่ยวกับขยะที่ถูกพบเห็นในท้องทะเล และผลกระทบของขยะที่มีต่อทะเล

โครงการนิทรรศการ Art of the seas

หอศิลป์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น จัดพิธีเปิดนิทรรศการศิลปกรรม Art of the seas หรือศิลปะแห่งแดนท้องทะเล ซึ่งได้รับความร่วมมือในการจัดการแสดงผลงานโดยคณาจารย์จากมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์วิทยาเขตปัตตานี มหาวิทยาลัยทักษิณ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย มหาวิทยาลัยบูรพาวิทยาเขตจันทบุรี มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี และศิลปินผู้มีชื่อเสียงของภาคใต้ นับว่าเป็นผลงานการสร้างสรรค์ที่มีความหลากหลายทางด้านเทคนิค ถ่ายทอดความงาม สร้างความสุข ให้เกิดขึ้นกับผู้ที่ได้รับชมนิทรรศการ และเป็นการแบ่งปันสุนทรียภาพของงานศิลปะ เพื่อให้ผู้ที่ได้ชมผลงานมีความสุข

โครงการทัศนศึกษาและพัฒนาศักยภาพนักศึกษา

เกี่ยวกับระบบการขนถ่ายสินค้าทางทะเลและระบบการบริหารจัดการท่าเรือ (PORT)

จัดโดยคณะวิศวกรรมศาสตร์ เพื่อให้นักศึกษาหลักสูตรวิศวกรรมโลจิสติกส์ (นานาชาติ) ได้มีโอกาสศึกษาดูงานและพัฒนาศักยภาพในประเทศสิงคโปร์ โดยเข้าชมและศึกษาดูงานในหลายสถานที่ต่างๆ ดังนี้ 1. Singapore Mobility Gallery ศึกษาดูงานและฟังบรรยายเกี่ยวกับการวางแผนเครือข่ายการขนส่งอย่างยั่งยืน (Sustainable transport network) ที่มีการนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมมาใช้เพื่อลดอุปสรรคในการขนส่งและลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม 2. Singapore Maritime Gallery ศึกษาดูงานเกี่ยวกับระบบการขนถ่ายสินค้าทางทะเลและระบบการบริหารจัดการท่าเรือ (PORT) ที่มีการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและความสะดวกในการขนถ่ายสินค้า และ 3. The Centre of Innovation for Supply Chain Management (COISCM) ณ วิทยาลัย Republic Polytechnic ศึกษาดูงาน Logistics Innovation & Technology Enabling Showcase

การร่วมเสวนาในการประชุม Southeast Asia's Response to Maritime Power Projection

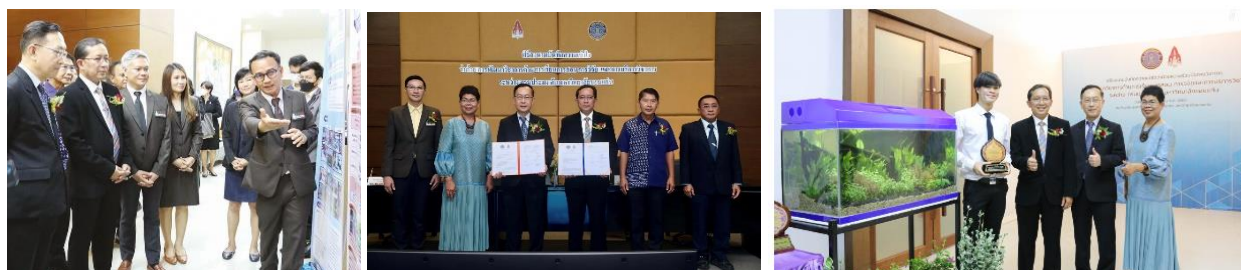
อาจารย์ประจำหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาการระหว่างประเทศ (International Affairs) วิทยาลัยนานาชาติ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ได้รับเชิญให้ร่วมแลกเปลี่ยนมุมมองเกี่ยวกับการขยายอำนาจทางทะเลขึ้นสู่ฝั่ง ในการประชุมเชิงปฏิบัติการ ในหัวข้อ “Southeast Asia’s Response to Maritime Power Projection.” ณ เมืองโฮจิมินห์ สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม จัดขึ้นโดยศูนย์ยุทธศาสตร์และการต่างประเทศศึกษา Centre for Strategic and International Studies (CSIS) ร่วมกับโครงการความมั่นคงทางทะเล RSIS Maritime Security Programme (RSIS) และสถาบันการทูตแห่งเวียดนาม Diplomatic Academy of Vietnam (DAV) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ สํารวจยุทธศาสตร์ของประเทศสมาชิกอาเซียน ในการแก้ปัญหาความท้าทายที่เพิ่มขึ้นจากการขยายอำนาจทางทะเลนอกเขตภูมิภาค มหาวิทยาลัยขอนแก่นโดยอาจารย์ทภิพร สุพร มีโอกาสได้รับเชิญเป็นวิทยากรเพื่อการอภิปรายเจาะลึก เรื่อง “การบรรจบกันและความแตกต่างของผลประโยชน์ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการการขยายอำนาจทางทะเลขึ้นสู่ฝั่ง ทั้งภายในและโดยรอบภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Convergence and Divergence of Interests surrounding the Management of Maritime Power Projection in and around Southeast Asia)

การเสวนาครั้งนี้ ได้ตีแผ่ว่ากลุ่มประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ กำหนดเส้นทางเดินเรือบนน่านน้ำที่มีความซับซ้อนอย่างไร ภายใต้การขยายอำนาจทางทะเลของนานาประเทศทั่วโลก นอกจากนี้ อาจารย์ทภิพร ได้นำเสนอข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับจุดยืนของประเทศไทยในการแข่งขันกับประเทศมหาอำนาจ โดยให้ความกระจ่างในประเด็นที่ละเอียดอ่อน ซึ่งจะเป็นแนวทางการตอบสนองของประเทศไทยต่อภูมิภาคที่กำลังพัฒนา และการเสวนานี้ได้เปิดโอกาสให้วิทยากรและผู้ฟังได้ร่วมอภิปรายความคิดเห็น โดยมีเป้าหมายเพื่อสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับมุมมองของประเทศสมาชิกอาเซียน ต่อแนวโน้มของการขยายอำนาจทางทะเลนอกเขตภูมิภาคในปัจจุบัน ดังนี้ 1. เพื่อสำรวจการตอบสนองในระดับชาติ และระดับภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ต่อการขยายอำนาจทางทะเล 2. เพื่อหารือเกี่ยวกับอนาคตของภูมิรัฐศาสตร์ทางทะเลในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และความเป็นไปได้ในการบรรเทาความไม่มั่นคงท่ามกลางการขยายอำนาจทางทะเลนอกเขตภูมิภาค และรักษาความสงบเรียบร้อยภายใต้กฎหมายระหว่างประเทศ

กรมประมง จับมือ ม.ขอนแก่น ลงนาม MOU

มหาวิทยาลัยขอนแก่น และกรมประมง ได้ร่วมลงนามบันทึกความเข้าใจความร่วมมือทางวิชาการว่าด้วยการพัฒนาวิชาการด้านการเรียนการสอน การวิจัย และการบริการวิชาการ ระหว่าง กรมประมง เพื่อร่วมกันขับเคลื่อนงานด้านการวิจัย พัฒนาด้านการประมงไทยให้ครบวงจร โดยมีคณะผู้บริหารจากทั้งสองฝ่าย ร่วมเป็นสักขีพยาน และมีการจัดแสดงนิทรรศการ ภายใต้หัวข้อ “นวัตกรรมการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำในระบบประมงน้ำน้อยอย่างยั่งยืน” ประกอบด้วย นวัตกรรมด้านการประมงที่น่าสนใจ อาทิ การเลี้ยงกบร่วมกับปลา การเลี้ยงกุ้งชาวความเค็มต่ำในระบบน้ำหมุนเวียน (RAS) เป็นต้น ทั้งนี้กรมประมง ในฐานะหน่วยงานของรัฐสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ที่ทำการศึกษา ค้นคว้า สืบค้น วิจัย วิเคราะห์ และทดลองทุกสาขาวิชาด้านการประมง ตลอดจนดำเนินการส่งเสริมสนับสนุน และพัฒนาอาชีพที่เกี่ยวกับการประมงของประเทศให้เจริญก้าวหน้า ได้ตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาองค์ความรู้ เทคโนโลยีและนวัตกรรมด้านการพัฒนาการประมง ให้ทันตามกระแสต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกยุคปัจจุบัน จึงเป็นที่มาในการทำบันทึกความเข้าใจ ความร่วมมือทางวิชาการร่วมกับมหาวิทยาลัยขอนแก่น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริม และสนับสนุนการพัฒนางานวิจัยด้านการประมงแบบครบวงจร และเพิ่มศักยภาพบุคลากร ทั้งด้านวิชาการ ด้านการวิจัย และด้านการบริการวิชาการ เพื่อผลักดันและส่งเสริมการดำเนินงานในการพัฒนาด้านการวิจัยและวิชาการประมงให้ก้าวไกลสู่ระดับสากล รวมถึงนำองค์ความรู้ที่ได้จากการร่วมมือระหว่างกัน ไปถ่ายทอดแก่เกษตรกรให้สามารถนำไปปฏิบัติได้จริง เป็นการสร้างรายได้และอาชีพให้เกิดความมั่นคงต่อไป ตลอดจนการนำไปสู่การบูรณาการความร่วมมือทางวิชาการ การวิจัยและการพัฒนาอย่างยั่งยืน กรมประมง พร้อมให้ความร่วมมือในทุกด้าน ทั้งการสนับสนุนถ่ายทอดองค์ความรู้ รวมถึงการดำเนินงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องในด้านการประมง เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประโยชน์สูงสุดต่อการพัฒนาการประมงของไทยสืบไป กิจกรรมครั้งนี้มหาวิทยาลัยขอนแก่นได้เกิดการสร้างความเข้มแข็งทางวิชาการซึ่งเป็นแนวทางที่จะดำเนินการขับเคลื่อนร่วมกัน ในการพัฒนาและเพิ่มศักยภาพภาคประมงให้มีความเข้มแข็งและสร้างประโยชน์สู่เกษตรกรของประเทศ และกิจกรรมครั้งนี้ ยังสามารถขยายความร่วมมือในภูมิภาคอื่นๆ จนทั่วทั้งประเทศได้อีก และกรมประมงก็ยินดีอย่างยิ่ง เพื่อหาแนวทางพัฒนาการประมง การวิจัย วิชาการ และการพัฒนาบุคลากรทั้งสองฝ่าย ยกกระดับการประมงไทยให้แข่งขันได้ โดยใช้ทรัพยากรอย่างสมดุล พร้อม ผลักดันงานวิจัยและนวัตกรรมที่สร้างความมั่นคงแก่เกษตรกร

โครงการวิจัยสำรวจ “บั้งประกายสายฟ้า” ชนิดใหม่ของโลก ในป่าชายเลนไทย

อาจารย์ประจำสาขาชีววิทยาและโรคพืชวิทยา คณะเกษตรศาสตร์ และคณะนักวิจัย ได้ดำเนินการการศึกษาและสำรวจพื้นที่จังหวัดพังงา ในพื้นที่ป่าชายเลนไปจนถึงป่าไม้ผลัดใบในพื้นที่เนินเขา ส่งผลให้คณะนักวิจัยค้นพบ “บั้งประกายสายฟ้า” ซึ่งถือได้ว่าเป็นบั้งชนิดแรกของไทยที่พบในบริเวณที่เป็นป่าชายเลน โดยบั้งชนิดนี้จัดอยู่ในสกุล Chilobrachys ในวงศ์ย่อย Selenocosminae บั้งในสกุลนี้มีรายงานการพบในประเทศไทยเพียง 2 ชนิดเท่านั้น “บั้งประกายสายฟ้า” ถือได้ว่าเป็นชนิดที่ 3 จากการค้นพบในไทยครั้งล่าสุดเมื่อ 27 ปีที่แล้ว แต่ชนิดที่พบในอดีตไม่ปรากฏความแวววาวของสีที่เป็นประกายเหมือนกับ “บั้งประกายสายฟ้า” นับเป็นบั้งที่มีความพิเศษ ลักษณะสวยงาม และยังพบได้ในพื้นที่ป่าอุดมสมบูรณ์ ดังนั้นจึงควรหาแนวทางอนุรักษ์พื้นที่ป่า ให้บั้งที่พบในป่าชายเลนตัวแรกและตัวเดียวของประเทศไทยในตอนนี้ ยังคงอยู่เป็นอัญมณีแห่งผืนป่าต่อไปในอนาคต โดยบั้งชนิดนี้อาศัยอยู่บนต้นไม้สูงในป่าชายเลน บริเวณโพรงต้นไม้เล็กและซบซ้อน และสามารถอาศัยอยู่ได้ทั้งในดินและบนต้นไม้

โครงการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของเครือข่ายประชาชนปกป้องแม่น้ำโขงอีสาน

คณะนิติศาสตร์ นำโดยอาจารย์และนักศึกษาชุมนุมสิทธิมนุษยชน ลงพื้นที่เปิดเวทีเรียนรู้ปัญหา ณ ศูนย์ฝึกอบรมอาชีพชนบท อ.เมือง จ.หนองคาย ร่วมวิเคราะห์เป็นบทเรียน ในการจัดการลุ่มน้ำโขงและลุ่มน้ำสาขา ร่วมกับกลุ่มรักษ์เชียงของ โดยการเปิดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของเครือข่ายประชาชนปกป้องแม่น้ำโขงอีสาน เพื่อให้เครือข่ายภาคประชาสังคม องค์กรประชาสังคม นักวิชาการ ได้ร่วมกันสะท้อนปัญหา ความเดือดร้อน ผลกระทบ และการเปลี่ยนแปลงต่อชุมชน ระบบนิเวศ ทั้งในกรณีเขื่อนไฟฟ้าบนแม่น้ำโขง โครงการผันน้ำโขงเลยชีมูล รวมถึงโครงการสร้างพื้นฐานการจัดการน้ำอื่น ๆ เพื่อร่วมกันจัดทำข้อเสนอที่เป็นรูปธรรมนำเสนอต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่อไป พร้อมทั้งเปิดโอกาสให้นักศึกษาได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง (Experiential Learning) ให้ได้เห็นถึงสภาพปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น เป็นการสร้างพื้นที่การเรียนรู้ผ่าน Social Lab ในรูปแบบการใช้ปัญหาที่เกิดขึ้นจริงเป็นฐานการเรียนรู้ Problem-based learning (PBL) เปิดใจร่วมเรียนรู้ ร่วมคิดและออกแบบ (Create and Design) ในการประสานความร่วมมือและวิธีการทำงานร่วมกันกับชาวบ้าน เพื่อสร้างความเป็นธรรมในสังคม และเกิดการพัฒนาวางยั่งยืน

แม่น้ำโขงมีต้นกำเนิดมาจากการละลายของน้ำแข็งและหิมะบริเวณที่ราบสูงทิเบตในบริเวณตอนเหนือของประเทศทิเบตและบริเวณมณฑลชิงไห่ของประเทศจีน ซึ่งเป็นแหล่งกำเนิดของแม่น้ำที่สำคัญอีก 2 สาย คือ แม่น้ำ

แยงซี และแม่น้ำสาละวิน แม่น้ำโขงไหลผ่านภูเขาและที่ราบสูงในประเทศจีน ผ่านมณฑลยูนนานเข้าสู่สาธารณรัฐประชาชนลาว (สปป.ลาว) สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์ และประเทศไทย บริเวณ “สามเหลี่ยมทองคำ” ที่อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย ไหลเป็นเส้นแบ่งเขตระหว่างประเทศไทยกับ สปป.ลาว ผ่านจังหวัดเชียงราย เลย หนองคาย บึงกาฬ นครพนม มุกดาหาร อำนาจเจริญ และอุบลราชธานี แล้วไหลเข้าสู่ สปป.ลาว และกัมพูชา ก่อนไหลลงสู่ทะเลจีนใต้ที่ประเทศเวียดนาม

กิจกรรมวันสิ่งแวดล้อมโลก และวันมหาสมุทรโลก

“World Environment and Oceans Day ”

พิพิธภัณฑ์วิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น จัดกิจกรรมวันสิ่งแวดล้อมโลก และวันมหาสมุทรโลก “World Environment and Oceans Day” จัดขึ้นในวันที่ 11 มิถุนายน 2566 โดยมีการจัดแสดงนิทรรศการต่างๆ และมีกิจกรรมพิเศษมากมายให้ได้ร่วมสนุก อาทิ นิทรรศการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม Cookie Painting คุกกี้ทำทานได้ Workshop สวนถาด และสวนในขวดแก้ว Kinetic Sand ทฤษฎีวิทยาศาสตร์ Animal Origami พับสัตว์ด้วยมือเรา Happy Garden ชุดปลูกผักเสริมพัฒนาการ Science Illustration วาดภาพวิทยาศาสตร์ และมีนิทรรศการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เช่น ความรู้เกี่ยวกับขยะที่ถูกพบเห็นในท้องทะเล และผลกระทบของขยะที่มีต่อทะเล

